

PLEČNIKOVA LJUBLJANA

OB 8. FEBRUARJU – SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

Ulica, kjer je nastal Sonetni venec

Ob Prešernovem dnevu, posvečenem spominu velikega pesnika, in našem obračunu o tem, kako ravnamo z njegovo duhovno zapuščino, smo ponavadi polni le velikih, zvenečih pomembnih besed. Življenje v Rožni ulici pa tiho drsi dalje kot nema priča stare resnice, da je človeško življenje in delo stekano iz mnogih in premnogih navidezno nepomembnih reči, ki se šele usodno povezane med seboj zlivajo v veliko življenje in delo.

Tako spoznanje te lahko obide v trenutku, ko stopiš v prostor, ki je sicer tako resničen, ki ima svoj naslov in hišno številko, ki ima celo svoj poseben vonj, ki pa ni vonj današnjih sodobnih stanovanj v blokkih ali stolpnica. To je prostor, ki izžareva nekakšno občutje tihe zbranosti in tiste usodne minljivosti.

Dve starejši gospe, sestri Šeber, s ponosom razkažeta stanovanje, ki sta ga podedovali po materi Amaliji Cvek, ta pa ga je dobila v dar od očeta, nadučitelja in skladatelja Leopolda Cveka. Del tega stanovanja je sedaj tudi majhna, nekoliko mračna, a lepo in skrbno, v starem, še dedovem pohištvu opremljena sobiča. V tej sobi, v Rožni ulici 7, je od leta 1829 do leta 1835 živel France Prešeren ter zložil velike pesnitve Gazele, Sonete

V Rožni ulici 7 je Prešeren od leta 1829–1835 živel ter zložil velike pesnitve Gazele, Sonete nesreče in Sonetni venec.

nesreče in Sonetni venec. Sem se je torej vračal utrujeni poet, ki mu je, kot je sam napisal, v svojih Sonetih nesreče »sreče dar bila klofuta«.

Mnogo pozneje je sem večkrat prihajal tudi dr. Slodnjak, ki je hotel in želel, da bi postala hiša muzej, pa mu to, zaradi finančnih vzrokov, ni uspelo. Uspelo pa mu je dobiti Prešernovo pohištvo in neko omaro, kar sta sestri Šeber še posebej poudarjali.

Ljudje z Rožne ulice so ponosni na to, da živijo v ulici, kjer je živel nekaj let tudi naš veliki poet, čeprav, kar neradi in nekam sramežljivo priznajo, so »njegove pesmi prebirali, no, že dolgo je od takrat, ko smo hodili še v šolo« in ker tista spominska plošča z napisom stoji tam na številki 7 kar nekako sama po sebi umevno; »kdo bi tudi natanko vedel, kdaj je poet tam pravzaprav živel in kaj je v tem času napisal«. Tistih pa, ki o tem več vedo in ki še radi prebirajo Prešernove poezije, tistega dne, le po naključju najbrž, nismo srečali.

Prav gotovo pa je treba priznati, da ima ta ulica, poleg blagovnočnega in prijetne asociacije zbujačnega imena, tudi nek čisto poseben, nevsakdanji pridih. Seveda si mora ob tem človek krepko zamašiti ušesa in nos, saj vsi vemo, kako vsakdanje in nečudno hrumijo tod mimo po Dolenjski cesti reke vozil, na katere pa so se tukajšnji stanovalci, kot pravijo, že kar navadili. Drugega jim seveda tudi ne preostane.

Stanovalci Rožne ulice so danes čisto vsakdanji, kako bi rekli, ljudje najrazličnejših poklicev, ljudje, ki zjutraj vstajajo in odhajajo na delo, se popoldne vračajo, gredo včasih v kino pa tudi v gledališče, tudi v kakšno galerijo včasih zaidejo, če je dovolj časa, preberejo kakšno knjigo.

Nekdaj pa je bila to ulica obrtnikov. Sestri Šeber povesta, da je tudi njen ded, nadučitelj Leopold Cvek, kupil stanovanje od petičnega zlatarja.

Rožna ulica, ki leži nasproti današnjega Levstikovega trga in cerkve Svetega Jakoba, je bila nekoč del glavne poti, saj je vodila na Florjansko, Kariovško ter naprej na Dolenjsko cesto. Tudi Levstikov trg je svoje dni služil čisto drugačnim namenom kot danes. Kot se še sestri Šeber dobro spominjata, so sem kmetje na sestanje dni vozili in tu prodajali drva, na dobro kapljico so odhajali v gostilno Pri Lazarju, svoje konje pa so puščali v hlevu pri današnjem »Amerikancu«.

Življenje v Rožni ulici neizprosno teče svojo pot. Na tej poti se skoraj vse spreminja in mineva. Samo spomin, ki je zapisan v drobni knjižici Prešernovih poezij, ostaja večni, kakor je večna globoka misel poeta, ki je s pesmijo postavil sebi spomenik, svojemu narodu pa svetilnik na poti tja, kjer sinovi Slave »si prosti voljo vero in postave«.

V. L.

DOGOVORI

GLASILO SZDL LJUBLJANA CENTER

Leto X – 2. februar 1982

Štev.: 2 – BREZPLAČNO

Živa misel velikana revolucije

Pred dvalnsedemdesetimi leti se je 27. januarja v Ljubljani, točneje v Veselovi ulici rodil velikan naše revolucije Edvard Kardelj. Obletnico njegovega rojstva smo počastili tako, kot bi si najbrž tudi sam želel – delavno. Najuglednejši jugoslovanski teoretiki samoupravnega socializma in poznavalci njegove misli so se zbrali v Mariboru na velikem dvodnevem znanstvenem srečanju, kjer je najprej spregovoril predsednik predsedstva SFRJ Sergej Kraigher.

Kardeljeva misel pa ne zaživi le ob posebnih priložnostih, kot so ti dnevi, ko se spominjamo obletnice njegovega rojstva. Vsak dan je prisotna med nami, z njo se bogatimo, ko gradimo in načrtujemo, k njej se vedno znova vračamo, ko iščemo načine, kako premostiti ovire, ki jih srečujemo na naši trdnjaci začetni poti. Velikokrat sežemo po njegovi drobnici, a zelo dragoceni knjižici »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja«. Ker so Dogovori glasilo, ki je predvsem namenjeno občanom Centra, smo iz dela izbrali odlomek, ki govori o občini.

Občina kot temeljna družbenopolitična in samoupravna skupnost delovnih ljudi in občanov je postala v našem sistemu oblika in sredstvo dejanske demokratizacije na področju družbenega in političnega odločanja. V procesu razvoja našega samoupravnega sistema je bila občina vedno ena izmed temeljnih oblik demokratične organiziranosti oblasti in neposrednega samoupravnega sodelovanja delovnih ljudi in občanov pri izvajanju oblasti in pri upravljanju drugih družbenih zadev.

Glede na doseženo stopnjo razvoja samoupravnih odnosov v naši družbi so vsebina, značaj in obseg pravic in dolžnosti občine kot samoupravne in temeljne družbenopolitične skupnosti z ustavo iz leta 1974 dokaj razširjeni. Vse funkcije oblasti in upravljanja

družbenih zadev se pravzaprav uresničujejo v občini, razen tistih funkcij in zadev, ki po svoji naravi in vsebini predstavljajo skupen interes vseh delovnih ljudi in občanov neke republike oziroma pokrajine ali skupen interes vseh narodov in narodnosti Jugoslavije in se zato samo na podlagi ustave uresničuje v republiki oziroma pokrajini ali v federaciji. Toda tudi pri odločanju na ravni republike oziroma pokrajine ali federacije sta prek delegatskega sistema zagotovljena vpliv in udeležba delovnih ljudi, organiziranih v občini.

Takšno mesto in vloga občine v našem sistemu zagotavlja družbene in materialne pogoje in ustvarjata široke možnosti za uresničevanje samoupravnih pravic delovnih ljudi in občanov na vseh področjih življenja in dela. Usta-

va je delovnim ljudem in občanom zagotovila pravice in dolžnosti, da v občini ustvarjajo in zagotavljajo pogoje za svoje življenje in delo, da usmerjajo družbeni razvoj, uresničujejo in usklajujejo svoje interese, zadovoljujejo skupne potrebe in uresničujejo oblast ter upravljajo druge družbene zadeve.

Vse svoje skupne interese ter pravice in dolžnosti v občini uresničujejo delovni ljudje in občani z odločanjem v svojih temeljnih organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih, samoupravnih organizacijah in skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah – prek samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja in prek delegacij in delegatov v občinski skupščini kakor tudi v drugih delegatskih telesih in organih samoupravljanja.

Seveda praksa pogosto zastaja za tako postavljenimi cilji. Z nadaljnjim razvijanjem demokratičnih zvez med vsemi samoupravnimi subjekti v občini, z doslednim uresničevanjem delegatskega sistema, posebno pa s krepitvijo vloge delegacij temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti je treba doseči, da bo odločanje o splošnih družbenih zadevah še močnejše v funkciji interesov delovnih ljudi in občanov in pod njihovim neposrednim vplivom. To je pogoj, da postane občina prava samoupravna skupnost, ne pa da v njej pretežno prihajajo do izraza njene funkcije oblasti, kar krepil vpliv in vlogo izvršilnih organov in zmanjšuje vpliv samoupravne baze.